

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
BANKA E SHQIPËRISË

Sheshi "Skënderbej", No. 1, Tirana - Albania • **Tel:** ++355 4 222230; 222750; 235568
• **Fax:** ++355 4 223558 • **Website** www.bankofalbania.org • **E-mail:** public@bankofalbania.org

Deklaratë për Shtyp

ZHVILLIMET NË SEKTORIN E JASHTËM TË EKONOMISË PËR VITIN 2006

Mars 2007

Bilanci i përgjithshëm i pagesave për vitin 2006 rezultoi me një tepricë prej 207 milionë eurosh. Flukset hyrëse të kapitalit kanë qenë plotësisht të mjaftueshme për të përballuar nivelin e deficitit korent.

Zhvillimet kryesore në sektorin e jashtëm të ekonomisë shqiptare mund t'i përgjithësojmë në:

- Thellim i deficitit korent, në krahasim me një vit më parë, si në vlerë absolute ashtu edhe në përqindje ndaj Produktit të Brendshëm Bruto (PBB).
- Përmirësim i ecurisë së eksporteve.
- Përmirësim në raportin e mbulimit të importeve nga eksportet.
- Rritje sinjifikative e mjeteve tona valutore të investuara jashtë.
- Rritje në detyrimet financiare ndaj jorezidentëve, të krijuara në formën e rritjes së depozitave të jorezidentëve në sistemin bankar.
- Rritje në stokun e rezervave valutore të autoritetit monetar.

I. Llogaria korente

Viti 2006 është karakterizuar nga një aktivitet intensiv në sektorin e jashtëm, i shprehur në rritje të konsiderueshme të të ardhurave dhe të shpenzimeve korente. Vëllimi i transaksioneve korente është rritur me 14 për qind krahasuar me vitin 2005, duke shënuar një nivel prej 6.9 miliardë eurosh. Mëse 95 për qind e shpenzimeve korente kanë shkuar për blerje mallrash dhe shërbimesh. Rreth 35 për qind e të ardhurave korente kanë hyrë në formën e transfertave korente, ndërkohë që shërbimet dhe eksportet e mallrave kanë siguruar përkatësisht 37 për qind dhe 20 për qind të të ardhurave.

Deficiti korent, për vitin 2006, u vlerësua në nivelin 556 milionë euro, me një rritje prej rreth 13 për qind kundrejt vitit 2005, duke qenë i barazvlefshëm me rreth 7.6 për qind të PBB-së.

Deficiti i lartë tregtar që ka karakterizuar zhvillimet në sektorin e jashtëm të ekonomisë gjatë këtij viti, ka neutralizuar efektet pozitive të zvogëlimit të ndjeshëm të pozicionit deficit në llogarinë e shërbimeve si dhe rritjen e flukseve pozitive të të ardhurave faktoriale neto, duke mbetur shkaktari kryesor në thellimin e deficitit korent për këtë periudhë.

I. 1. Tregtia e jashtme.

Viti 2006 u mbyll në një vëllim transaksionesh tregtare prej 2.9 miliardë eurosh, dhe përfaqësim prej 42 për qind në totalin e transaksioneve korente. Shpenzimet për import mallrash shënuan afërsisht vlerën 2.3 miliardë euro ose 309 milionë euro më shumë krahasuar me vitin 2005. Të ardhurat nga eksporti i mallrave vlerësohen në rreth 631 milionë euro, me një rritje nominale prej rreth 100 milionë eurosh.

Megjithëse norma vjetore e rritjes të eksporteve (19 për qind) ishte më e lartë se ajo e importeve (15 për qind), vëllimi i lartë i këtyre të fundit bëri që deficitin tregtar të rritej me rreth 209 milionë euro ose me 14 për qind.

Megjithatë, një zhvillim pozitiv vërehet në përmirësimin e raportit të mbulimit të importeve nga eksportet, i cili për këtë vit shënoi 27 për qind, me një rritje prej 1 pikë përqindjeje ndaj vitit 2005.

Ngadalësimi i eksporteve, i vërejtur gjatë vitit të kaluar - pasojë e rritjes së presioneve konkurrionale në industrinë kyçe të eksporteve shqiptare (tekstile dhe këpucë), nga hapja e tregjeve evropiane drejt vendeve të Lindjes së Largët (Kina, India) dhe Turqisë, shoqëruar kjo edhe me ngadalësimin e rritjes ekonomike në vendet partnere, si dhe me situatën e përkeqësuar në furnizim me energji elektrike në vend - është rekuperuar ndjeshëm gjatë këtij viti.

Masat anti-dumping të marra nga BE¹, ndikuan ndjeshëm në përmirësimin e situatës së industrisë përpunuese në vend (tekstile dhe këpucë). Pikërisht suficiti tregtar që erdhi

¹ Gjatë vitit 2006, një komision investigativ anti-dumping i BE zbuloi suvencionime të shtetit në industrinë e këpucëve në Kinë dhe Vietnam. BE vendosi një taksë ekstra doganore prej rreth 19 për qind për importet nga këto vende.

nga kjo industri, gjatë këtij viti, rezultoi 45 për qind më i lartë se ai i një viti më parë. Industria e tekstileve dhe këpucëve përbën thelbin e industrisë eksportuese në vend, duke kontribuar në rreth 55 për qind, në të ardhurat vjetore nga eksporti i mallrave.

Gjithashtu, zhvillime pozitive ka shfaqur eksporti i brendshëm (eksporte në bakër, në minerale dhe në lëndë djegëse minerale), duke kontribuar ndjeshëm në rritje të të ardhurave të eksportit për vitin 2006.

Importet vazhdojnë të jenë kahu dërrmues i rrjedhjes së shkëmbimeve tregtare të Shqipërisë me botën, duke përfaqësuar mëse 79 për qind vëllimit tregtar.

Variacioni në grupmallra dhe vëllimi i madh i importeve (31.8 për qind e PBB-së) pasqyrojnë ritmet e rritjes ekonomike të vendit me përshejtim të sektorit të ndërtimeve dhe investime në infrastrukturë, të cilat kërkojnë importe në mallra dhe makineri. Ai, gjithashtu, reflekton një shkallë të lartë të importeve në mallra për konsum, kërkesa për të cilat, sikurse edhe ajo në ndërtime, ushqehet edhe nga dërgesat e emigrantëve.

Rritja e pazakontë e çmimeve të naftës, importet e larta në energji elektrike si dhe rritja e çmimeve të metaleve në tregjet botërore, e shoqëruar kjo me kërkesën e lartë për mallra konsumi, përbëjnë faktorët kryesorë në rritjen e importeve, gjatë vitit 2006.

Plotësimi i nevojave të brendshme me energji elektrike, si dhe rritja e çmimit të energjisë - duke pasuar zhvillimet e çmimeve të naftës, kanë pesëfishuar shpenzimet në importe të kësaj kategorie, ndërkohë që sasia e importuar u rrit gjithashtu ndjeshëm, me rreth 3,5 herë krahasuar me një vit më parë. Po kështu, importi i karburanteve rezultoi 22 për qind më i lartë se në vitin 2005. Kontributi i energjisë elektrike dhe karburanteve në rritjen totale të importit, vlerësohet respektivisht 8 për qind dhe 12 për qind.

I. 2. Zhvillimet në zërat e tjerë të llogarisë korente.

Eksporti neto i shërbimeve për vitin 2006 u vlerësua në - 65 milionë euro, duke qenë mjaft më i ulët se ai prej -140 milionë eurosh, i regjistruar në fund të vitit 2005.

Eksporti i shërbimeve vazhdon të dominohet nga aktiviteti i turizmit. Sipas vlerësimeve të Bankës së Shqipërisë, turizmi ka gjeneruar rreth 804 milionë euro flukse të ardhurash në shërbime ose rreth 28 për qind më shumë se eksporti i mallrave. Rritja me 21.2 për qind e numrit të jorzidentëve që kanë hyrë në vend, mbetet faktori kryesor në rritje të të ardhurave të këtij aktiviteti me 16 për qind krahasuar me vitin 2005, ndërkohë që koeficientët vlerësues së shpenzimeve ditore dhe ditëqëndrimit, pësuan rënie të lehtë ndaj vitit të kaluar.

Ndërkohë, shqiptarët kanë shpenzuar në udhëtimet e tyre jashtë shtetit rreth 768 milionë euro ose sa 82 për qind të totalit të dërgesave nga emigrantët. Vëllimi i shpenzimeve për udhëtime, për vitin 2006, vlerësohet rreth 21 për qind më i lartë krahasuar me një vit më parë, si pasojë e rritjes (rreth 22.4 për qind) së numrit të udhëtarëve, ndërkohë që koeficienti i kohëqëndrimit mesatar ka pësuar rënie (10 për qind) dhe shpenzimet mestare ditore vlerësohet të kenë ruajtur nivelet e një viti më parë.

Në krahasim me vitin e kaluar, të ardhurat nga turizmi janë rritur më ngadalë se shpenzimet e të njëjtës kategori shërbimi. Në fund të vitit, bilanci pozitiv i kësaj kategorie vlerësohej 37 milionë euro nga 56 milionë euro, në vitin 2005.

Gjatë këtij viti, vihet re një përmirësim i bilancit të tregtisë në pothuaj të gjithë sektorët e shërbimeve. Zhvillimet e sektorëve të shërbimeve karakterizohen nga liberalizimi i tregut, zgjerimi i teknologjisë në shërbimet e informacionit, shumëllojshmëria e shërbimeve kulturore, si dhe rritja në vëllimin e shërbimeve financiare.

Ndërkohë, Shqipëria vazhdon të jetë importuese neto e shërbimeve të transportit dhe të sigurimit të mallrave, fenomen ky që lidhet natyrshëm me rritjen e importeve të mallrave dhe që ndikon drejtpërdrejtë në deficitin e tregtisë së shërbimeve.

Bilanci pozitiv i të ardhurave faktoriale në fund të vitit (215 milionë euro), vlerësohet i rritur ndjeshëm kundrejt vitit paraardhës (58 për qind). Kjo rritje, këtë vit nuk i dedikohet vetëm të ardhurave nga puna e punëtorëve sezonalë e atyre kufitarë dhe interesave të akumuluar nga investimi i rezervave valutore të sistemit bankar në institucionet financiare jorezidente, por edhe të ardhurave të përfuara nga investimet tona direkte jashtë dhe investimeve të mjeteve financiare, në formën e investimeve të portofolit. Të ardhurat nga puna, përfaqësuan rreth 58 për qind të bilancit pozitiv të të ardhurave, ndërkohë, të ardhurat neto në formën e interesit nga investimet, kanë pësuar rritje prej 42 për qind. Shqipëria gjatë vitit 2006 ka paguar 24 milionë euro për të shlyer interesat mbi borxhin e saj të jashtëm, të cilat vlerësohen lehtësisht në rënie kundrejt vitit 2005 (4 për qind).

Transfertat korente kanë marrë formë prej prurjeve nga emigrantët. Këto të fundit, përfaqësojnë burimin kryesor të financimit të deficitit në tregti mallrash dhe shërbimesh dhe gjatë vitit 2006 janë vlerësuar në nivelin 933 milionë euro ose 12.8 për qind e PBB-së. Kontributi i këtyre dërgesave në zbutjen e deficitit tregtar llogaritet në rreth 55.4 për qind ose 5 pikë përqindje më pak se në vitin e kaluar.

Prurjet nga emigrantët janë shoqëruar edhe nga transfertat zyrtare, kryesisht në formë të asistencës teknike (39 milionë euro), të cilat vlerësohen me një rënie prej 17 për qind kundrejt një viti më parë.

II. Llogaria kapitale dhe financiare

Viti 2006 karakterizohet nga një lëvizje shumë e madhe e kapitalit në të dy kahët, si në flukset hyrëse ashtu edhe në ato dalëse. Përfunduar transfertat e njëanshme të kapitalit, llogaria financiare këtë vit përkufizohet në rritje të madhe si të detyrimeve financiare të Shqipërisë me botën, ashtu edhe të mjeteve tona jashtë. Megjithatë, viti u mbyll me një bilanc pozitiv të llogarisë kapitale dhe financiare (rreth 558 milionë euro), duke mundësuar plotësisht financimin e deficitit korent.

Transfertat kapitale, të cilat karakterizohen kryesisht nga grante me karakter investimi si në sektorin shtetëror ashtu edhe në atë privat, vlerësohen 167 ose rreth 68 milionë euro më shumë se në vitin e kaluar.

Në llogarinë financiare vihet re një rritje sinjifikative e mjeteve tona valutore të investuara jashtë ekonomisë shqiptare, kryesisht ato të sistemit bankar, përfaqësuar nga investime afatshkurtra dhe afatmesme. Akumulimi i madh, i ndodhur këtë vit, i mjeteve valutore në

sistemin bankar, ka detyruar këtë të fundit të zgjedhin alternativën e rritjes së investimit të tyre në institucionet financiare jashtë.

Mjetet valutore të zotëruara nga sistemi bankar në formën e depozitave jashtë, të cilat zënë peshën kryesore të kësaj rritjeje, vlerësohen me rritje (rreth 157 milionë) kundrejt rënies së vitit të kaluar. Në përbërjen e tyre, 55 për qind zënë mjetet në dollarë, ndërsa pjesa tjetër është në euro (39 për qind) dhe stërlina angleze (6 për qind). Rritja e këtyre mjeteve, ka ardhur si pasojë e rritjes së depozitave të rezidentëve dhe jorezidentëve në sistemin tonë bankar, i cili i ka investuar këto në institucionet financiare jashtë. Njëkohësisht është vënë re edhe një ndryshim i raportit të mjeteve të investimit. Sistemi bankar këtë vit, ka preferuar zhvendosjen e mjeteve nga investime portofoli në depozita me jashtë. Kështu, mjetet financiare në formën e investimeve të portofolit, regjistrojnë shumën 84.3 milionë euro, duke shënuar një rënie vjetore prej rreth 27 milionë eurosh. Në përbërjen strukturore sipas monedhave, investimet e portofolit gjatë këtij viti mbizotërohen nga ato në dollarë rreth 77 për qind, në euro 16 për qind dhe në stërlinën angleze 7 për qind.

Njëkohësisht edhe këtë vit, ekonomia shqiptare ka pritur flukse hyrëse të kapitaleve të huaja, duke rritur detyrimet e saj me rreth 546 milionë euro. Kjo rritje, e cila vlerësohet rreth 51 qind më e lartë se në vitin 2005, vjen kryesisht nga investimet direkte, huamarrja afatgjatë me terma të zbutur si dhe detyrime të krijuara nga depozita të vendosura në sistemin tonë bankar nga jorezidentë.

Fluksi i investimeve të huaja direkte gjatë vitit 2006, regjistroi 260 milionë euro kundrejt 224 milionë eurove, realizuar në vitin e kaluar. Këto vazhdojnë të jenë një faktor dominues në rritjen e detyrimeve financiare dhe në zhvillimet e transaksioneve kapitale e financiare të vendit.

Flukset hyrëse të investimeve të huaja direkte, janë shoqëruar me flukse të kapitalit në formën e huamarrjes, duke rritur borxhin e jashtëm të Shqipërisë. Lëvrimet e kredive afatgjata dhe atyre të buta nga jashtë, të cilat mbeten një faktor tjetër i rëndësishëm në rritjen e detyrimeve financiare të Shqipërisë me pjesën tjetër të botës, gjatë këtij viti vlerësohen 147 milionë euro, nga të cilat 80 për qind kanë shkuar në sektorin e qeverisë. Rritja e këtyre detyrimeve, ka çuar në rritjen e pagesave të ardhshme të borxhit të jashtëm. Njëkohësisht shërbimi i borxhit të jashtëm për vitin 2006, ka reduktuar detyrimet tona me rreth 55 milionë euro, duke përfaqësuar vetëm 3 për qind të eksporteve tona gjatë vitit 2006, gjë që tregon për një aftësi paguese brenda niveleve të pranuar. Ndërkohë, huamarrja private duket të ketë ngadalësuar ritmet e rritjes së saj. Krahasuar me vitin 2005, rritja e detyrimeve të këtij sektori vlerësohet sa gjysma e fluksit hyrës të një viti më parë dhe zë vetëm 20 për qind të huamarrjes. Struktura e borxhit të jashtëm të krijuar nga huamarrja dominohet nga SDR (58% për qind), ndjekur nga monedha evropiane dhe dollari amerikan.

Këtë vit, një rëndësi të veçantë kanë marrë detyrimet financiare, të krijuara në formën e rritjes së depozitave të jorezidentëve në sistemin bankar, me 119 milionë euro. Këtu, vlen të përmendet që kjo rritje ka ardhur edhe si rrjedhojë e vendosjes së depozitave të emigrantëve në sistemin tonë bankar, gjë që tregon rritje të interesit të emigrantëve për të investuar në ekonominë shqiptare.

Detyrimet në formën e kredisë tregtare u rritën me 7.5 milionë euro, e reflektuar kjo edhe në rritje të importeve për këtë periudhë.

Flukset hyrëse të mjeteve valutore në formën e kapitaleve financiare u reflektuan në rritje të rezervave valutore të autoritetit monetar, me rreth 207 milionë euro. Stoku i rezerva valutore në fund të vitit 2006 shënoi nivelin 1.3 miliardë euro, duke qenë e mjaftueshëm për të mbuluar rreth 4.5 muaj importe mallrash dhe shërbimesh.

Tabelë 1. Bilanci i Pagesave (në milionë euro).

	2005	3m-I 2006	3m-II 2006	3m-III 2006	3m-IV 2006	2006
Llogaria korente	-492.1	-127.9	-152.4	-113.7	-162.4	-556.4
Eksporti i mallrave	530.2	144.4	165.7	153.2	167.3	630.6
Importi i mallrave	-2006.9	-515.2	-579.5	-568.5	-652.9	-2316.0
Bilanci tregtar	-1476.7	-370.8	-413.8	-415.3	-485.6	-1685.4
Shërbimet: kredi	967.3	277.4	282.0	337.2	298.2	1194.9
Shërbimet: debi	-1107.7	-312.7	-291.5	-355.8	-300.4	-1260.3
Të ardhurat: kredi	178.4	61.9	58.1	63.3	79.3	262.6
Të ardhurat: debi	-42.3	-7.4	-12.5	-2.9	-24.4	-47.3
Transferta private pa shpërblim	927.6	207.4	212.6	254.4	262.1	936.5
Transferta shtetërore pa shpërblim	61.4	16.3	12.7	5.3	8.2	42.5
Llogaria kapitale	99.2	36.1	39.5	68.1	23.5	167.2
Llogaria financiare	329.9	55.6	89.3	21.0	219.0	384.8
Investime direkte	224.1	56.8	68.6	75.5	59.0	259.8
Investime portofoli	-2.0	4.6	-3.1	21.7	3.9	27.2
Kapitale të tjera*	107.7	-5.8	23.7	-76.2	156.1	97.8
Gabime dhe harresa neto	178.6	48.9	53.1	97.9	5.3	205.2
Bilanci i përgjithshëm	125.1	15.6	29.5	76.1	85.4	206.6
Mjetet e rezervës	-125.1	-15.6	-29.5	-76.1	-85.4	-206.6
Përdorim huash e kredish nga FMN	9.4	2.9	0.0	2.8	0.0	5.8
Ndryshimi total në rezerva nga të cilat: ndryshim nga kursi i këmbimit	-179.0	-8.2	-6.5	-74.7	-67.9	-157.3
	53.9	-7.4	-23.0	-1.4	-17.5	-49.3

* Nuk përfshihen përdorime huash e kredish nga FMN.

Burimi: Banka e Shqipërisë.